

Dyddiad y cyfarfod :	17 Tachwedd 2022
Pwnc	Cefnogaeth i Gyngorwyr
Argymhelliad	Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth nodi'r sylwadau a derbyn yr adroddiad.
Swyddog Cyswilt:	Vera Jones ac Annes Sion

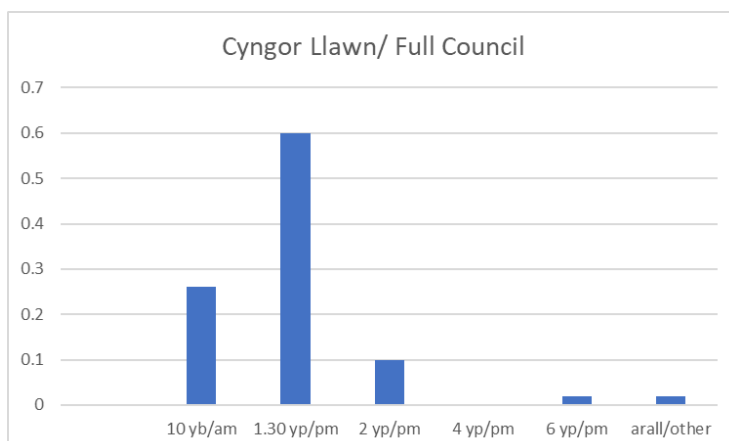
Beth yw'r cefndir ac ystyriaethau perthnasol?

1. Mae'r Tîm Democratiaeth yn gweithio yn galed er mwyn sicrhau cefnogaeth lawn i Gyngorwyr. Er mwyn sicrhau'r gefnogaeth briodol rydym yn holi eich barn yn gyson. Mae'r adroddiad hwn yn adrodd yn ôl ar ganlyniadau'r holiadur diweddaraf ac yn amlygu camau sydd wedi eu cymryd gan y tîm dros y cyfnod diwethaf er mwyn sicrhau fod y gefnogaeth yn safonol ac yn ddefnyddiol i chi fel aelodau.

Amseriad Cyfarfodydd y Cyngor

2. Cyhoeddwyd canllawiau statudol (ar ffurf drafft yn bresennol) dan adran 6 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 ar amseriad cyfarfodydd y Cyngor. Mae'n angenrheidiol i Gyngorau gynnal arolwg o leiaf unwaith yn fuan ar ôl pob Etholiad i asesu dewisiadau Cyngorwyr ac ymrwymo i weithredu ar y casgliadau. Dylid cynnal yr arolwg dim hwyrach na chwe mis ar ôl yr etholiadau cyffredin.
3. Er mwyn cydymffurfio a'r canllawiau statudol bu i ni anfon holiadur i'r holl Gyngorwyr yn ystod mis Hydref. Un o'r elfennau dan sylw oedd ceisio barn ar amseriad cyfarfodydd y Cyngor .
4. Bu i 42 aelod ateb yr holiadur yn llawn. Gweler dadansoddiad isod o'r ymatebion ddaeth i law, ynghyd ag amlinelliad o'r camau nesaf.

5. Cyngor Llawn

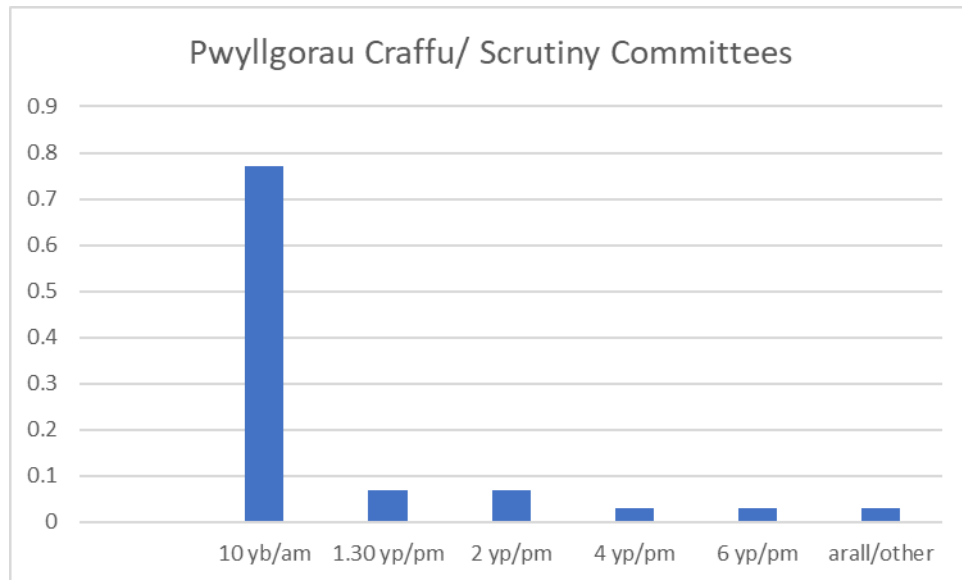

Bu i 60% nodi yr awydd i'r cyfarfod gael ei gynnal am 1:30 yp, gyda 26% yn nodi 10am, 10% yn nodi 2pm a 2% yn nodi 6pm ac amseriad arall. Derbyniwyd sylwadau a oedd yn amlygu'r angen i gychwyn yn y prynhawn gan fod angen i'r grwpiau gwleidyddol allu cyfarfod yn ystod y bore a chael cyfle i drafod yr rhaglen.

6. Cabinet

Bu i 75% o'r aelodau Cabinet a gyflwynodd ymateb nodi awydd i'r cyfarfod fod yn cychwyn am 1:30 gyda 25% yn nodi 10 y bore. Mater i'r Cabinet ei hun yw amseru ei gyfarfodydd, ond adroddir yma er gwybodaeth.

7. Craffu

O ran amseriad y pwyllgorau Craffu, nododd 77% eu bod yn awyddus iddynt gychwyn am 10 yb, gyda 7% yn nodi 1:30 yp, 7% yn nodi 2 yp, a 3% yn nodi 4 yp, 6 yp ac amser arall.

Derbyniwyd sylwadau y dylid parhau i gynnal pwyllgorau craffu yn y bore gan fod modd gwneud gwaith ward yn y prynhawn, neu, os yn gyfarfod maith mae cychwyn y cyfarfod yn y bore yn golygu fod modd cael egwyl cinio cyn ail ymgynyll at sesiwn prynhawn.

8. Cynllunio

Nododd 56% yr awydd i'r Pwyllgor Cynllunio gychwyn am 10yb, gyda 28% yn nodi 1:30pm, 11% yn nodi amser arall, a 5% yn nodi 6pm. Nododd un unigolyn eu bod wedi dewis 10 y bore fel amser mwyaf ffafriol, ond eu bod yn sylweddoli fod ymweliadau safle yn cael eu cynnal ar fore y cyfarfod yn achlysurol ac y byddai hynny yn mynd yn groes i'r trefniant yma.

9. Pwyllgorau Eraill

O ran pwyllgorau eraill sydd yn cael eu cynnal nodwyd awydd gan 68% i'r pwyllgorau yma fod yn dechrau am 10am, gyda 12% yn nodi 1:30 yp, 8% yn nodi 2 yp, a 3% yn nodi unai 4 yp, 6 yp neu arall.

10. Mae'r detholiad isod o sylwadau am amseriad pwyllgorau yn cynrychioli y prif negeseuon gafodd eu cyflwyno:

"Fel Cynghorydd sydd hefyd gyda swydd llawn amser, nid yw'n bosibl i mi fynychu pob cyfarfod sydd yn cael eu cynnal yn ystod y dydd. Mae cyfarfodydd sydd yn cael eu cynnal am 16.00 yn gweithio'n llawer gwell i mi yn bersonol."

"Ar gyfer pwyllgorau eraill, os y'u cynhelir yn y bore mae hyn yn rhoi hwblygrwydd i barhau tan y prynhawn os oes angen mwy o amser. Mae'n well gennyf osgoi cyfarfodydd gyda'r hwyr gan fod llawer o gyfarfodydd yn y gymuned yn digwydd bryd hynny, e.e. llywodraethwyr ysgol, cynghorau cymuned, grwpiau gwirfoddol, pleidiau gwleidyddol"

"cyfarfodydd yn ystod y dydd yn gweithio'n well - llawer o alwadau eraill yn yr hwyr"

"Dim rheswm penodol a deud y gwir, dim ond teimlo bod hi'n bwysig ymroi i'r gwaith cyngor yn y bore (eithriad yw'r Cyngor Llawn oherwydd y cyfarfodydd Grŵp) ! Hoffwn i DDIM cynnal cyfarfodydd gyda'r nos, ond fel eithriad."

"Byddwn yn falch o gael pwyllgorau yn y bore os yn bosib, byddwn hefyd yn falch o gael pwyllgorau, hyfforddiant a cyfarfodydd y Cyngor i gyd ar ddyddiau penodol fel Mawrth, Mercher, lau yn lle bod pethau ar draws yr wythnos. Byddai hyn yn galluogi mi i drefnu a cynllunio yn well."

11. Yn ogystal cyflwynwyd sylwadau ynghylch hyd pwyllgorau. Roedd negeseuon clir ynghylch yr angen i sicrhau toriad am amser synhwyrol os yw cyfarfod o unrhyw Bwyllgor yn rhedeg yn hir. Mae'n ofynnol sicrhau hyn er mwyn caniatáu i unigolion (yn Gynghorwyr a staff) gael amser i gael bwyd, ychydig o ymarfer/symud a thoriad oddi ar y sgrin mewn cyfarfod rhithiol neu wrth ymuno o bell mewn cyfarfod aml leoliad.

12. Yn amlwg nid oes modd cyrraedd anghenion pawb, ac felly bydd angen gweithredu ar argymhellion y mwyafrif. Y camau nesaf yw defnyddio'r wybodaeth uchod fel sail I drafodaethau er mwyn creu Calendr Pwyllgorau ar gyfer 2023/24. Bydd drafft yn cael ei gyflwyno i chi fel Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth ym mis Mawrth 2022.

Bodlonwydd gan Gynghorwyr

13. Rydym yn awyddus i fod yn gwella ein gwasanaeth yn barhaus ac yn darparu'r gefnogaeth sydd ei angen ar gyfer Cynghorwyr. Felly, yn dilyn cyfnod croesawu Aelodau ar ôl yr Etholiad roeddem yn credu ei bod yn amserol i ofyn am adborth ar y gwasanaeth sydd yn cael ei gynnig gan y tîm democratiaeth yn benodol.
14. Gofynnwyd amrywiaeth o gwestiynau, gan gynnwys bodlonwydd gyda gwaith y tîm ynghyd ag unrhyw ddatblygiadau y gallai'r tîm ei wneud i'r dyfodol. Unwaith eto, roedd 41 Cyngorydd wedi ymateb yr holiadur yn llawn gan nodi eu barn am wasanaeth y tîm.
15. Nododd 95% fod y gwasanaeth yn dda iawn, neu'n dda gyda 2 gyngorydd yn nodi fod y gwasanaeth yn dderbyniol.
16. Derbyniwyd nifer o sylwadau ychwanegol, a oedd yn cynnwys yr isod:
 - “Mae'r tîm wedi bod yn groesawgar es i mi gychwyn y swydd ac yn gefnogol iawn i unrhyw ymholiad”*
 - “Mae'r tîm wedi bod yn gefnogol, yn weithgar ac bob tro yno i helpu a galluogi mi fel cyngorwr newydd.”*
 - “Cyfathrebu effeithiol, cwrtais, cydwybodol a chyfeillgar.”*
 - “In eighteen years, I don't think I've ever experienced any problems and have always found the team members to be very helpful.”*
17. Holwyd a oes unrhyw ddatblygiadau neu newidiadau y gall y tîm eu gwneud i gefnogi Cynghorwyr ymhellach yn eu rôl. Ymhlith y sylwadau nodwyd anfodlonwydd gyda'r gweithredu'n ddemocrataidd / gwleidyddol yn y Cyngor. Mater gwleidyddol oedd dan sylw yma.
18. Ymhlith y sylwadau eraill derbyniwyd yr isod. Nodwyd cais gan aelod am 'fentor' anffurfiol, a rhestr wythnosol o'r hyfforddiant sydd ar gael. Mae'r cais eisoes wedi ei yrru ymlaen i'r Tîm Dysgu a Datblygu i drafod yn uniongyrchol gyda'r unigolyn.
19. Holwyd pa ddogfennau sydd ar gael ar y Mewnwyd Aelodau. Yn sgil y sylw, byddwn yn anfon gwybodaeth dros yr wythnosau nesaf yn amlgu cynnwys y mewnrwyd aelodau fel fod pawb yn ymwybodol o'r wybodaeth ddefnyddiol iawn sydd yno.
20. Mynegodd un aelod anfodlonwydd gyda'r ffordd mae presenoldeb mewn cyfarfodydd yn cael ei nodi ar hyn o bryd, a byddwn yn trefnu cyfarfod gyda'r unigolyn dros yr wythnosau nesaf i drafod y mater.
21. Roedd cais gan un aelod am gydnabyddiaeth e-bost pan fydd y tîm democratiaeth yn derbyn ymddiheuriad o gyfarfodydd. Bydd y tîm yn

symud i weithredu ar yrru neges cydnabyddiaeth yn y dyfodol agos, fodd bynnag bydd hynny ar gyfer ymddiheuriadau a dderbynnir mewn da bryd.

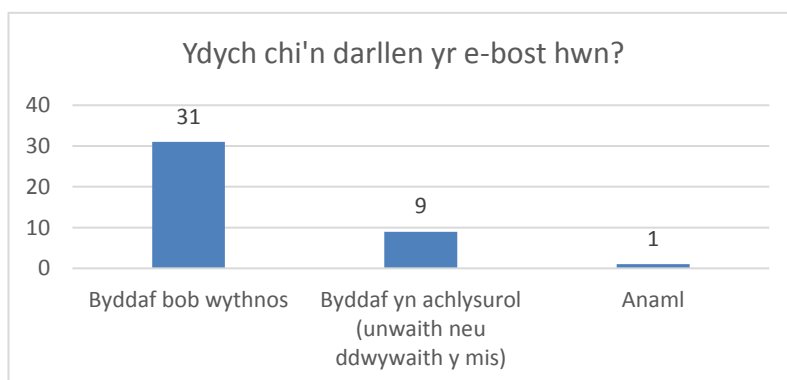
22. Rydym yn awyddus i wella ein gwasanaeth ac ateb gofynion Cyngorwyr gan ddatgan a gweithredu'n barhaus ar hynny . Yn ogystal a'r holiadur electroneg sy'n cael ei yrru at Gyngorwyr ddwy waith y flwyddyn, byddwn yn ail afael yn ein trefniadau i gynnal sgwrs gyda 2 neu 3 Cyngorydd bob mis er mwyn trafod y gefnogaeth sy'n cael ei gynnig i chi a chael gwell dealltwriaeth o'r rhwystrau.

Cyfathrebu gyda Chyngorwyr

23. Roedd yr ymarferiad hefyd yn gyfle i holi barn yr Aelodau am y dulliau mae Gwasanaeth Cyfathrebu ac Ymgysylltu'r Cyngor yn eu defnyddio i rannu newyddion / gwybodaeth ddefnyddiol efo Cyngorwyr a sut gellir gwella'r ddarpariaeth i helpu Aelodau gyda'u gwaith.
24. Holwyd am bedwar maes cyffredinol – y Bwletin Wythnosol i'r Aelodau; Bwletin Arweinydd a Dirprwy Arweinydd y Cyngor; Mewnwyd yr Aelodau; y bwriad i gynnal cyfarfodydd a/neu nodiadau briffio ar faterion allweddol.
25. Cafwyd adborth cadarnhaol ac adeiladol am y pwyntiau hyn, fydd o fudd i'r Gwasanaeth cyfathrebu barhau i ddiwallu anghenion Aelodau Etholedig. Dyma amlinelliad o'r ymatebion a dderbyniwyd:

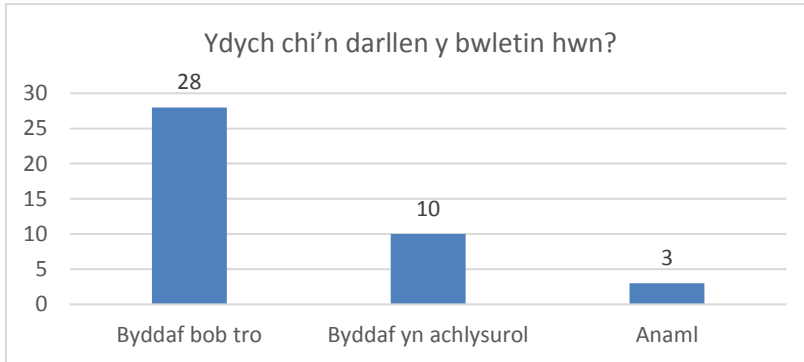
- i) E-bost wythnosol **Bwletin yr Aelodau** a anfonir i holl gyngorwyr yn wythnosol sy'n cynnwys dolenni i eitemau newyddion ar y fewnwyd ac ambell eitem berthnasol arall:

- Dywedodd **76%** (31) eu bod yn ei **ddarllen bob wythnos**;
- Dywedodd **22%** (9) eu bod yn ei ddarllen yn **achlysurol** (unwaith neu ddwywaith y mis);
- Dywedodd **2%** (1) mai yn **anaml** maent yn ei ddarllen.

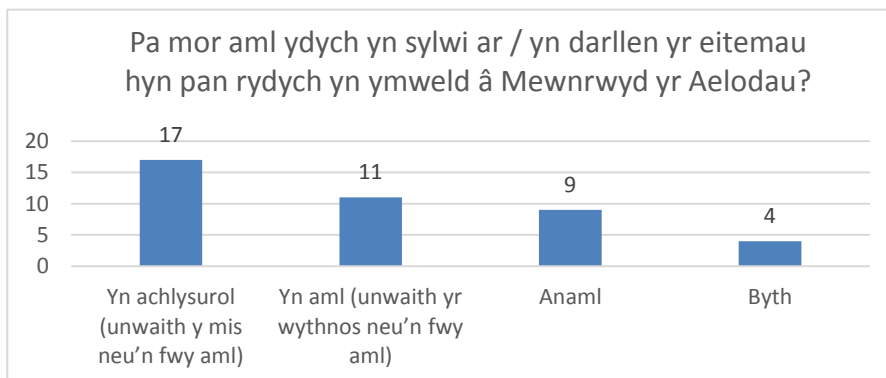
ii) **Bwletin yr Arweinydd a'r Dirprwy Arweinydd** a anfonir i holl gynghorwyr bob yn ail wythnos – gan amlaf yn rhan o'r Bwletin Aelodau wythnosol:

- Dywedodd **68%** (28) eu bod yn ei ddarllen **bob tro**;
- Dywedodd **24%** (10) eu bod yn ei ddarllen yn **achlysurol**;
- Dywedodd **7%** (3) mai yn **anaml** maent yn ei ddarllen.

iii) **Y gofod newyddion ar Fewnwyd yr Aelodau** ble cyhoeddir eitemau newyddion a phytiau gwybodaeth yn rheolaidd ar gyfer cynghorwyr:

- Dywedodd **27%** (17) eu bod yn sylwi ar/yn darllen yr eitemau hyn **yn aml** (unwaith yr wythnos neu'n fwy aml);
- Dywedodd **41%** (11) eu bod yn sylwi ar/yn darllen yr eitemau hyn yn **achlysurol** (unwaith y mis neu'r fwy aml);
- Dywedodd **22%** (9) mai yn **anaml** maent yn sylwi ar/yn darllen yr eitemau hyn;
- Dywedodd **10%** (4) nad ydynt **byth** yn sylwi ar/yn darllen yr eitemau

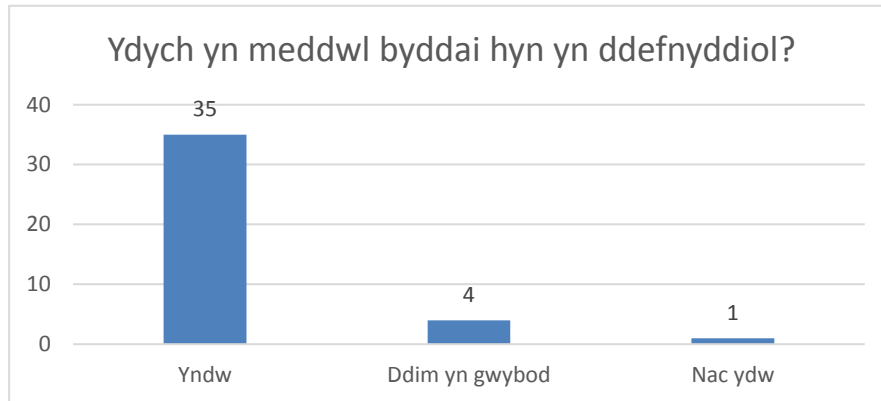

hyn.

iv) **Sesiynau a Nodiadau Briffio.** Mae bwriad i ddechrau cynnal sesiynau briffio a darparu nodiadau briffio ar gyfer aelodau ynghylch materion allweddol sy'n debygol o ddwyn sylw yn y gymuned neu yn y wasg. Y nod

fydd rhoi gwybodaeth gefndirol am bwnc penodol fel fod Aelodau yn cael amser i ddeall mwy am y cyd-destun cyn derbyn ymholiadau.

- Dywedodd **88%** (35) eu bod yn meddwl byddai hyn yn **ddefnyddiol**;
- Dywedodd **10%** (4) **nad oeddynt yn gwybod** os byddai hyn yn ddefnyddiol;
- Dywedodd **3%** (1) **na fyddai hyn yn ddefnyddiol**.

26. Roedd cyfle i'r Aelodau nodi sylwadau ac awgrymiadau ysgrifenedig ar gyfer pob cwestiwn. Mae'r Gwasanaeth yn ddiolchgar i'r nifer fawr a fanteisiodd ar y cyfle i gynnig sylwadau. Ar sail yr adborth yma, bydd gwelliannau yn cael eu cyflwyno fydd yn cynnwys:

- Eitemau rheolaidd yn y Bwletin Wythnosol fydd yn denu sylw pellach at wybodaeth defnyddiol sydd ar gael ar y Fewnwyd Aelodau, er enghraifft:
 - Calendr Hyfforddiant Aelodau;
 - Cyfarwyddiadur o swyddogion allweddol ym mhob maes;
 - Calendr o dyddiadau ac amseroedd Pwyllgorau'r Cyngor;
 - Manylion ymgynghoriadau ac ymarferiadau ymgysylltu'r Cyngor a'n partneriaid;
- Erthyglau nodwedd am unigolion sy'n gweithio i'r Cyngor a'u gwaith;
- Erthyglau achlysurol i amlygu gwaith rhai pwyllgorau yn ychwanegol i waith y Cabinet;
- Sefydlu trefn o gynnal Cyfarfodydd Briffio a darparu Nodiadau Briffio i'r Aelodau am faterion allweddol tebyg i'r cyfarfod rhithwir a gynhaliwyd yn ddiweddar gyda'r Prif Weithredwr am gyllideb y Cyngor a'r sefyllfa ariannol.

Cynghorwyr Benywaidd

27. Fel rhan o weithgareddau'r rhaglen Hybu Amrywiaeth mewn Democratiaeth, rhoddwyd trefniadau mewn lle yn ystod tymor y Cyngor diwethaf i gynnal sesiynau penodol ar gyfer Merched sy'n Gynghorwyr. Mae'r sesiynau anffurfiol (sgwrs dros banded) wedi cynnig gofod diogel lle mae'r Cynghorwyr wedi cael cyfle i

- gefnogi ei gilydd a chymharu profiadau a dysgu oddi wrth y naill a'r llall
- drafod rhwystrau neu faterion sy'n eu poeni a chynnig datrysiadau.

28. Mae'r holl drafodaethau yn digwydd o fewn amgylchiadau diogel ac anwleidyddol. Rydym wedi arfer adrodd nol ar y themâu oedd yn codi yn ystod y trafodaethau er mwyn gweld os oedd camau penodol i'r Cyngor eu hystyried. Y prif themâu oedd yn codi o'r sgysiau diwethaf oedd:

- Fod y Rhaglen croeso a'r hyfforddiant wedi bod yn dda, ond fod balans bywyd a gwaith yn anodd. Roedd hyn yn arbennig wrth geisio cysoni rôl Cynghorydd gyda
 - a) cynnydd yn y gwaith mewn wardiau (maint y wardiau wedi cynyddu mewn rhai llefydd a gofynion y gymdeithas yn sicr wedi cynyddu) a
 - b) cysoni'r rôl Cynghorydd gyda gwaith llawn amser
- Thema arall amlwg oedd sut y mae'r gymdeithas wedi newid, gyda nifer yn gweld pobl yn teimlo yn "entitled" i gymorth ar unrhyw adeg, ac eraill yn nodi fod mwy o'r gymdeithas yn ymddwyn yn fwy bygythiol.
- Yn sgil y sgwrs uchod trafodwyd diogelwch yn y Siambr, wrth ystyried cynnal syrjeris neu gwrdd a'r cyhoedd, a'r bygythiadau sydd wedi digwydd dros wefannau cymdeithasol ac yn y stryd. Rhoddwyd anogaeth i bawb geisio mynychu'r cwrs hyfforddiant ar ddiogelwch, sydd wedi ei addasu yn ddiweddar i gyfarch diogelwch cynghorwyr, ac i edrych ar y mewnwyd am tips cyn cynnal syrjeris. Hefyd, gwnaethpwyd cais am hyfforddiant ymdrin a'r cyfryngau cymdeithasol.

29. Cynhaliwyd dau gyfarfod, gydag un criw yn awyddus i drefnu "merch wadd" i siarad am eu profiadau ar gyfer darn o'r cyfarfod nesaf. Roedd y criw arall hefyd yn awyddus i'r sesiynau barhau. Bydd y sesiwn nesaf yn cael ei drefnu at gychwyn 2023.

Argymhelliad

30. Gofynnir i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth nodi'r sylwadau a derbyn yr adroddiad.